

EDITURA PARALELA 45

frontiere
de
comunicaj

Redactare: Cosmin Perța
Tehnoredactare: Mihail Vlad
Pregătire de tipar: Marius Badea
Design copertă: Laurențiu Midvichi

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ORCSIK, ROLAND

Comandoul Fantomă / Orcsik Roland ; trad. din lb. maghiară

de Andrei Doșa. - Pitești : Paralela 45, 2018

ISBN 978-973-47-2822-0

I. Doșa, Andrei (trad.)

821.511.141

Fantomkomandó

Orcsik Roland

Copyright © Orcsik Roland, 2016

Copyright © Editura Paralela 45, 2018

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar
conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparelela45.ro

ORCSIK ROLAND

Comandoul Fantomă

Traducere din limba maghiară de
Andrei Doșa

Editura Paralela 45

Pe vremea aceea hoinăream mult. Culegeam de pe trotuar bucățile împrăștiate ale bilelor de sticlă, mici monede de metal, șuruburi. Când aveam deja destule, construiam din ele totemuri. Pe părinții mei nu-i încânta pasiunea mea. „Îți mănâncă spațiul“, mi-au reproșat ei de mai multe ori. Am cedat până la urmă insistențelor lor – aruncându-mi colecția la gunoi –, dar degeaba, mai târziu am ajuns să cotrobăi iarăși pe străzi. De când m-am mutat însă, mi-am lăsat în urmă și mania de a colecționa. Se pare că în orașul meu natal exista o forță care mă împingea să salvez din gunoaie ceea ce alții nici măcar nu observau. Poate cantitatea mare de gaze cu care amenințaseră de mai multe ori va țâșni la suprafață și va arunca în aer toată regiunea.

Într-unul dintre drumurile mele de colectare ardeam gazul pe o stradă învecinată. Am găsit o țevă mâncată de rugină într-o groapă adâncă. Era cât brațul meu. Când am atins-o, mi-a dat senzația unui material rece și dur. Mirosul amar al ruginii îmi muta nasul din loc. Am ridicat țeava în aer ca pe o sabie – sus, în direcția soarelui –, apoi am izbit cu ea betonul. Așchia câte unei amintiri aruncă noi scântei, se ivesc voci: cea ascuțită, cea boantă, cea răsunătoare.

Primăvara, în școala noastră se organizau operațiuni de lucru. Căram vechiturile cu roaba la depozitul de fier vechi, căruia, în sărbă, îi spuneam adesea *otpad*.

Depozitul se afla în apropierea statuii Christului ciung, imediat după fabrica de pui. Trupul lui Christos fusese vopsit în argintiu – de parcă n-ar fi fost turnat din tablă, ci dintr-un metal prețios –, apoi îl agățaseră pe crucea de beton văruiată în alb. Ori de câte ori treceam pe lângă el împingând cu colegii mei de clasă roabele încărcate până la refuz, priveam îndelung figura ce strălucea argintiu. Trupul înghețat în suferință strălucea în soarele primăverii.

Odată am crezut că o să orbesc din cauza potopului de lumină din jurul statuii. Am închis ochii – m-am temut dintotdeauna de orbire, de faptul că nu voi mai vedea nimic altceva în afară de trecutul pus la păstrare –, cel care m-a trezit din gândurile mele a fost Bezeg, unul dintre colegii mei: „Ce zici, dacă l-am fura, cât ne-ar da pe el?“ „Habar n-am, dar sigur mai mult decât pe boarfele astea pe care le cărăm acum cu noi“, i-am răspuns. „De unde știi, să nu-mi spui că ai mai făcut afaceri cu obiecte religioase“. „Nu, dar ia gândește-te, pentru un Christ ar trebui să ne dea mai mult decât pentru țevile ruginite și bucățile uzate de metal“. „Aha, presupunând că și cred în el. Eu cred că nu din cauza lui Dumnezeu bagă mâna mai adânc în portofel, ci din cauză că are formă umană, e totuși mai atractiv decât gunoaiele astea adunate de ici-colo“. Discuția noastră a fost întreruptă de muncitorul de la *otpad*, căruia noi îi ziceam Hornul. Ne-a explicat pe o voce grunjoasă unde să descărcăm deșeurile după cântărire, a dat un bobârnac țigării fumate până la capăt, și-a aprins alta și s-a retras în chioșcul lui, în fața televizorului.

După ce ne-au cântărit grămăjoara, am transportat-o la un morman mai mic ce se găsea în spate de tot, în capătul depozitului. Peste tot, munți enormi de deșeuri. Dincoace, un cadru de bicicletă uzat, apărători mototolite, dincolo, spițe turtite, tamburul unor mașini de spălat, cuie aruncate care-ncotro, roți strâmbe de roabă, țevi de radiator, piese de mașină, pârlitoare vechi de porc – imposibil de folosit – și o grămadă de mecanisme pe care

nu le recunoșteam. După ce ne-am golit roaba, m-am uitat temeinic în jur, am lovit ușor câteva vechituri. Cel mai mult mă atrăgea o bucată de fier care semăna cu o literă I mare, cu baza lată. Când am lovit-o, a scos un sunet asemănător unui clopot. Era rece la atingere și avea o sonoritate fină. N-am stat mult pe gânduri, am pus-o în roaba goală. Nu departe de fierul în formă de I, am zărit o roată de roabă relativ întregă. Am izbit-o de câteva ori cu țevile subțiri, de diferite lungimi, ce zăceau în apropiere: au reverberat sunete tari, ascuțite. Am aruncat-o în roabă lângă celelalte, împreună cu țevile. Am ales trei țevi, asta însemna trei tonuri: țeava lungă de culoarea ruginii suna înfundat – pe o frecvență înaltă –, țeava mai subțire, inoxidabilă, avea un sunet mai adânc, iar țeava cea mai mică, plină de leziuni, ale cărei capete fuseseră modelate să fie plate, scotea un sunet pătrunzător. Mai aveam nevoie de o jantă. M-am uitat la mai multe, le-am încercat, dar de cele mai multe ori scoteau sunete anoste. Am devenit atent la o jantă relativ bine păstrată, avea doar câteva zgârieturi pe exterior, în jurul găurilor. Am lovit-o în mai multe locuri cu barele aflate la îndemână, scotea vaiete înfiorătoare.

Colegii de clasă au râs de mine, știau că o să cheltui pe catrafuse banii primiți pe fiarele vechi. Nu-mi păsa de batjocura lor, abia așteptam să ajung acasă și să-mi despachetez obiectele în *šupa*. În sârbă, *šupa* înseamnă șopron, îl folosim pentru că, la fel ca și *otpad*, sună mai bine decât denumirea în maghiară. Sârbii sunt în aceeași situație în privința cuvintelor ungurești care le sunt străine, cele două națiuni fac trafic cu vocabularele lor. Mama mea e sârboaică, iar cu ea vorbesc în sârbă sau într-o limbă amestecată, spre deosebire de tatăl meu ungar, cu care vorbesc exclusiv în maghiară, dar, făcând abstracție de asta, tata tot *šupa* îi spune șopronului. În ciuda faptului că nu mai locuiesc în orașul meu natal, dubla circulație a limbii a rămas în mine. Împreună cu mine s-a mutat și acel conflict care se năștea din fricțiunea celor două limbi.

În *șupa* mi-am descărcat obiectele colecționate de prin gunoaie. Am așezat fierul în formă de I în fața mea, la stânga, janta, la dreapta, roata de roabă, toate la distanță de un braț. În fața fierului în formă de I am pus cele trei țevi, mai întâi cea mai lungă, apoi pe cea mai scurtă, iar la urmă pe cea mijlocie. M-am lăsat în genunchi în fața lor, m-am uitat îndelung la ele. Gradual, s-a format un sistem, a început să acționeze un fel de metabolism. Mi-am pus mânușile de muncitor pe care tatăl meu le folosea la grădinărit. Am luat cea mai mică țeavă, am lovit cu ea fierul în formă de I, *șupa* a fost umplută de un sunet frumos, răsunător. A urmat janta, era suficient să atingi marginea ieșită în afară a găurii din mijloc, sunetul ei mi-a despiciat imediat urechile. Sunetele subțiri, punctate ale roții de roabă introduceau un alt ton la cele de până acum. Băteam bucuros fiarele, de asta m-am și instalat în *șupa*, întrucât bănuiam că pe părinții mei i-ar scoate din minți depozitul meu de instrumente muzicale. Nici nu le-am arătat, mi-am ascuns obiectele într-un sac, l-am dosit într-un colț al *șupei* și l-am acoperit cu o pătură veche și ruptă. În întuneric nu puteai distinge nimic din ele. Le scoteam doar atunci când părinții mei plecau la muncă și mă lăseau singur acasă. Fiarele au devenit pentru mine ca erotismul: mă delectam cu ele pe ascuns.

Câteodată mai inițiam câte un coleg de clasă. La început observau, curioși, formele obiectelor, sunetele lor, le încercau și ei, dar se plictiseau repede, toate astea erau pentru ei niște nimicuri fără valoare. În afară de Viespe, care s-a entuziasmat imediat și m-a îndemnat să intru în formația lui, în care el e la chitară, iar prietenul lui, Copită-de-cal, la banjo, de multă vreme gângăvesc la coarde împreună. În rândurile lor se numără și vecinul lui, Bisturiu, cel cu fața ciupită de vărsat, care are niște tobe marfă; fac repetiții în garajul părinților lui. Am devenit surescitat, am spus da fără să stau pe gânduri. Garajul s-a dovedit, însă, prea mic, abia încăpeam. Câteodată, când Viespe se pornea în timp ce cânta, mă lovea în cap cu chitara. Soluția: în *șupa* mai spațioasă aveam mai mult loc. Mi-am rugat vecinii să nu le spună părinților

ce se petrece acolo. Pe Csomor, vecinul de lângă noi, care miroase a borhot, l-am făcut complice cu câteva beri, așa că puteam să facem, fără griji, gălăgie, atâta vreme cât părinții noștri munceau.

Formația noastră a adoptat numele Coma, asta făcea referire la faptul că noi amplificăm sunetele unui corp aflat în stare de moarte aparentă, toate acele lucruri care nu pot fi auzite cu urechea. Viespe a adăugat că și capul cometei se numește tot coma, dintre cele mai mari din ea se naște coada luminoasă. Rezultatul a fost o proliferare buruienosă a sunetului.

Câteva luni mai târziu, o experiență neobișnuită petrecută în *šupa* m-a îmbătat. După ce am încercat diferite ritmuri, structuri melodice primitive, am pus țevile pe jos. Am observat minute în șir liniștea compoziției de oțel din jurul meu. Obiectele ce zăceau sub diferite forme trasau un sistem interconectat. Această viziune mi-a desfăcut mintea și mi-a arătat un spațiu cu mai multe nivele. Janta culcată făcea ca orizontalul să devină relativ, la fel ca și roata de roabă răsturnată. Iar fierul în formă de I era miezul metamorfozei spațiului, pentru că, dacă-l țineam de capăt, atunci forma litera I sau unu roman, iar, dacă-l așezam pe cele două baze, atunci forma o literă H grasă. Dar mi-a sărit în ochi că ar putea fi și un fier cu două T-uri: indiferent care dintre cele două baze le-aș fi ținut sus sau jos, diferența era doar că una dintre laturile bazei era mai lungă decât cealaltă. Iar janta arăta ca un O sau ca un zero. Schimbările evocau literele de început ale nenumăratelor cuvinte, în nenumărate limbi. În timp ce loveam fiarele, puteam să vizualizez sunetele:

T-H-I

I-H-T

O-T-H

I-O-I

O-T

H-H-H

O

Cântam zi de zi la instrumentele mele din deșeuri, în vreme ce părinții mei munceau. Între timp aveam din ce în ce mai pregnant senzația că fierul e ca planta, doar instinct și vibrație emoțională. Trebuie lovit ca să poată suna, când ușor, când cu putere, în funcție de mișcarea ondulatorie care se afirmă în el. Când ating fierul, aud durerea, dorința meteorităilor și a miezului Pământului. Detaliile care mi se ascund sub piele. „Trebuie să intri pe aceeași frecvență“, le subliniam eu colegilor din formație, care credeau că am luat-o razna; am început să exagerez lucrurile. „Dacă metalul are sentimente, atunci sărută-l!“, a strigat Viespe. „Linge-l în cur!“, a nechezat Copită-de-cal. Bisturiu, cel cu urme de vărsat, însă, s-a arătat înțelegător față de mine, el susținea același lucru despre piele. „Iar voi băgați-vă cariciul între strune“, le-am întors-o noi, unindu-ne forțele. Încet, am ajuns să ne potrivim, muzica era magnetul de care ne lipeam ca pilitura de fier. Credeam că nimic nu ne poate despărți unul de celălalt. Până să izbucnească războiul.

Cuprins

Partea I / 9

Partea a II-a / 75

Partea a III-a / 167

EDITURA PARALELA 45